

BATI TRAKYA VE KIBRIS TÜRKLERİNİN MİLLÎ BENLİKLERİNİN KORUNMASINDA EDEBİYATIN ETKİSİ

The Influence of Literature on the Preservation of the National Identity of Western Trakya and Cypriot Turks

Burak GÖKBULUT*

Mustafa YENİASIR**

Özet

Millî benliğin korunmasında dil ve buna bağlı olarak edebî eserler çok önemli bir rol oynamaktadır. Kıbrıs Türkleri uzun bir millî mücadele döneminden sonra bugün bağımsız bir devlet olarak yaşayabiliyorsa bunda sanatçıların ve doğal olarak edebî eserlerin önemli bir rolü vardır. Sanatçılar o dönemde vermiş oldukları eserlerle millî mücadeleye destek olmuşlar ve millî benliğin korunmasında önemli bir etken olmuşlardır. Aynı durum Batı Trakya Türkleri için de geçerlidir. Batı Trakya Türkleri, Yunanlıların bütün baskılarına rağmen, sanatçılarından aldığı destekle millî kimliğini korumayı başarmıştır. Biz, makalemizde seçmiş olduğumuz örnek eserlerden yola çıkarak, bu eserlerin millî kimliğin korunmasında nasıl etkili olduklarını göstermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs Türkleri, Batı Trakya Türkleri, Millî edebiyat, Özker Yaşın, Ali Rıza Saraçoğlu.

Abstract

Language and works of literature play a very important role in the preservation of National Identity. If, following a long period of national struggle, Cypriot Turks today are able to live in an independent state artists and naturally works of literature have a large role to play in this. Artists have supported the national struggle with the work they contributed in that period have played an important role in the preservation of national identity. The same situation applies to the Turks of Western Trakya. Despite the pressures of the Greeks, the Turks of Western Trakya, with the support of writers and artists have been able to protect and preserve their national identity. In this article we will focus on selected examples of literary works in an attempt to demonstrate their effectiveness in protecting national identity.

Key words: Cypriot Turks, Turks of Western Trakya, National Literature, Özker Yaşın, Ali Rıza Saraçoğlu.

Batı Trakya Türkleri ile Kıbrıs Türkleri arasında bugüne kadar çok fazla karşılaştırmalı çalışma yapılmamıştır. Bu yönüyle, makalemizin Türk edebiyatı çalışmalarına bir katkı sağlayacağını umuyoruz. Hem Batı Trakya Türkleri hem de Kıbrıs Türkleri, Yunan zulümüyle ve baskılarıyla karşı karşıya kalmış, ama buna boyun eğmemişlerdir. Geçmişte yapılan ve bugün de yapılmaya devam eden zulüm ve baskılar konusunda, bu bölgelerle ilgili olan herkes bir fikir sahibidir kanaatindeyiz.

Bizim çalışmamızın temelini oluşturan, “kimlik” konusunda araştırmacıların görüşleri şu şekildedir: “Kültürel Bellek” kitabının yazarı Jan Assmann’a göre “Kimlik bir bilinç sorunu, daha doğrusu kişinin kendi hakkında bilinçsizce oluşan algılayışının bilince çıkmasıdır. Bu hem bireysel hem de toplumsal düzeyde geçerlidir.”¹

Namık Kemal Zeybek ise millî benlik hakkında şunları söyler; “Millî benliğini bulamayan milletler başka milletlere yem olurlar.” sözü Atatürk’ündür ve son derece isabetli bir sözdür. Millî

* Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi. burakgokbul@yahoo.com

** Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi. myeniasir@neu.edu.tr

¹ Jan Assmann, **Kültürel Bellek**, Ayrintı Yayınları İstanbul 2001, s.130.

varlığını sürdürmek isteyen milletler millî benliğine sahip çıkmalıdır. Millî benliğe sahip çıkmanın yolu da millî kültüre sahip çıkmaktır...²

Millî kültür de, tabii ki dilin, edebiyatın, gelenek ve göreneklerin, geçmişten günümüze kadar gelişip değişen toplumun yaşam şekillerinin, tarihin vs. oluşturduğu bir bütündür. “Dil, insanın varlığını ortaya koymasında en büyük etkidir. Bütün kültür olaylarıyla yakından ilgili ve iç içe olan dil, yaşamın her alanında.”³ İşte bu bakış açısıyla biz de dilin ve onun oluşturduğu edebiyatın millî benliği korumadaki etkisini çeşitli yönleriyle ortaya koymaya çalışacağız.

“Kıbrıs Türk kimliği, köken olarak Anadolu’dan kaynaklanan, Türk Kurtuluş Savaşı’ndan sonra yeniden biçimlenen, Türk kimliğine paralel olarak ve aynı süreçleri yaşayarak şekillenen ve geneldeki Türk kimliğinin içinde yer alıp zorlu mücadeleler içinde oluşan bir kimliktir... Kıbrıs Türklerinin, geneldeki Türk kimliği içinde yer almakla birlikte sahip olduğu şekilsel farklılıklar, Türk kimliğine aykırı değil; tam aksi bu kimliği zenginleştiren unsurlardır...⁴

Türklüğe dayalı millî düşüncelerin ilk belirmeye başladığı dönemin 1914 yılı ve sonrası dönemin olduğunu görmekteyiz. 1914 yılından sonra Türk kimliği bazı Kıbrıslı aydınlar arasında kullanılmaya başlanmış olsa da henüz siyasal bir içerikten yoksundu. İslâm kimliği ağırlığını korumakla beraber, Türklük yavaş yavaş onun bir bileşeni haline gelmekteydi. Türkçülüğe ilişkin bazı belirtilerin ortaya çıkması, Anadolu’daki Millî Mücadele döneminde gelişmeye başlayan milliyetçi hareketin Kıbrıs’ta da tutunum sağlayabilmesini kolaylaştıracak uygun bir zemin yaratmıştır.⁵

Millî benlikle ilgili bu ilk kıpırdanmalar, 1940’lı yıllarda artık yoğun olarak üzerinde durulan, düşünülen ve irdelenen bir konu haline gelmiştir. Bunda Rum ve Yunan toplumlarının etkisi büyüktür. Çünkü “Kıbrıslı Rum seçkinlerin milliyetçi yönelimlerinin görece erken bir zamanda ortaya çıkması ve *Enosis* ülküsünü millî bir hedef olarak içselleştirilmesi, azınlık konumunda olan Kıbrıslı Türklerin beka kaygısını ortaya çıkarmıştır.”⁶

Yukarıda bahsettiğimiz 1940’lı yıllardaki olayların etkisiyle edebiyatta da birtakım değişimler yaşanır. “Kıbrıs Türk şiirinin yönünü Türkiye’ye dönmüşlüğü, özellikle 1940’lı yıllardan sonra bir ‘kimlik’ sorunu olarak şairlerin/edebiyatçıların tavrı alışında belirleyici unsur olarak öne çıkar.”⁷

Metin Turan’ın da dediği gibi, Kıbrıs Türk insanının bir sanatsal yapıtta kendi kültürel kimliğiyle belirmesi Hikmet Afif Mapolar(1919–1989) ile başlamaktadır. Çünkü Kıbrıs Türk insanı, günlük ilişkileri, çalışma yaşamı, aşkı ve bütün o insana dair özellikleriyle H.A. Mapolar’ın eserlerinde edebiyata taşınır.⁸ Bu özellikleriyle, bu eserler Kıbrıs Türk kimliğinin oluşmasında etkilidirler.

Milliyetçi şairler arasında en önemli ve etkili şairlerden birisinin de Özker Yaşın olduğunu görmekteyiz. O, eserlerinde Kıbrıs Türkü’nün varlık mücadelesini yansıtmış, Türk tarihine ve kahramanlarına olan bağlılığıyla Kıbrıs Türkü’nün kimliğine bağlı kalmasında etkili olmuştur. Özker Yaşın’ın “*Mücahitler*” ile “*Girne’den Yol Bağladık*” romanları Kıbrıs Türkü’nün varlık mücadelesini anlatan romanlardır. Bu eserleri yanında “Ol Alem, Bayraktar Destanı, Mehmetçik Kıbrıs’ta” gibi şiir kitaplarıyla da Kıbrıs Türklerinin millî mücadelesine katkıda bulunmuş, onlara cesaret vererek, Kıbrıs Türk kimliğini oluşturmada etkili olmuştur.

1960 Rum saldırılarından sonra saldırılara tepki olarak ortaya çıkan millî benliğini koruma mücadelesi ve ulusal edebiyat çizgisi 1974 Barış Harekâtı ile birlikte daha da belirginleşir. “Bu süreçte tarih ve kimlik sorunu, ulusal aidiyetle bağlantı içerisinde ürünlere yansır. Doğal olarak, bu yolla Kıbrıs

² Namık Kemal Zeybek, **Türk Olmak**, Ankara: Ocak Yayınları, 2002, s.22.

³ Rahim Tarım, **Kültür, Dil, Kimlik-Behçet Necatigil’in Şiir Dünyası**, İstanbul: Özgür Yayınları, 2004, s.20.

⁴ İsmail, Sabahattin. “*Kıbrıs Türk Kimliği*”, **Kıbrıs Üzerine Bildiriler**, Lefkoşa: Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi Yayınları, 1998, s.108.

⁵ Bülent Evre, **Kıbrıs Türk Milliyetçiliği-Oluşumu ve Gelişimi**, Lefkoşa: Işık Kitabevi Yayınları, 2004, s.156.

⁶ Bülent Evre, **age**, s.154.

⁷ Metin Turan, **Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı**, Ankara: Ürün Yayınları, 2004, s.169.

⁸ Metin Turan, **age**, s.155.

Türk toplumunda sosyal, ekonomik kültürel değişikliklerle birlikte, Kıbrıs Türkü'nün ulus düşüncesi etrafında örgütlenmesini de güçlendirir. Bu süreç bir yandan tarihsel arka planı yapıtlara aksettirirken, beraberinde özellikle 1960'larda başlayan kimlik mücadelesi için de etkin bir dönemi içerir."⁹

Kıbrıs Türk halkının millî benliğini korumada, aşağıda da örneklerini vereceğimiz ulusal içerikli şiirlerin etkili olduğunu görmekteyiz. Bu ulusal içerikli şiirler Özker Yaşın, Süleyman Uluçamgil, Orbay Deliceirmak, Oktay Öksüzoğlu vb. şairler tarafından kaleme alınmışlardır. Bu ulusal içerikli şiirlerde, Türk milleti kahramanlıklarıyla yüceltilmiş, Yunanlılara ve Rumlara karşı boyun eğmeyeceği dile getirilmiş, böylece halk devamlı olarak özgür olmaya, Türk kimliğini korumaya teşvik edilmiştir. Zaten Kıbrıslı Türk araştırmacı Ali Nesim'in de dediği gibi; "Kıbrıs Türk edebiyatı milliyetçi/ulusçu bir karakterle doğmuş ve milliyetçilik konusunu işleyerek gelişmiştir. Çünkü İngiliz sömürge yönetimi altında yaşayan Kıbrıs Türkü'nün en çok ulusal benliğini tanımaya ve geliştirmeye gereksinimi vardı. İşte yazarlarımız böyle bir boşluğu doldurmak ve Türk olmanın gurur verici bir şey olduğunu haykırmak amacıyla kaleme sarılmışlar; oyunlar, şiirler, destanlar, öyküler, anılar ve romanlar yazmışlardır."¹⁰

Bizim burada verebileceğimiz şiir örnekleri takdir edersiniz ki sınırlıdır. Kıbrıslı Türk şairler tarafından, Kıbrıs Türk kimliğini ayakta tutan daha pek çok şiir kaleme alınmıştır. Bu şiirlerden bazıları şunlardır:

“Şimdi elli bin şehidin kanı
Bu toprakta nabız gibi atıyor
Hissediyor insan Türklüğünü
Kan kıvılcım, arzular kor.”¹¹ (Mustafa İzzet Adiloğlu-Kıbrıs'ta Toprak adlı şiir.)

“Gazi Ada'm canım Vatanım
Tanrı bir can verdi onu sana adadım.”¹² (Raif Arsal-Gazi Ada'm adlı şiir.)

“Kara bulutlar dağılmak üzere maviliklerden
Artık yeşil iklimler ortasındayız.
Namık Kemâl'in sesi geliyor Magosa'dan;
Merkez-i hâke atsalar da bizi
Küre-i arzı patlatır çıkarız.”¹³ (M. Sami Aşan-Mutlu Haber adlı şiir.)

“Ayırıp anamdan küçük yaşımda
Sırtıp durdular geçip karşımda
Kederim okunur çatık kaşımda
Söyleyin anama beni arasın
Evlâdım diyerek bağına bassın.”¹⁴ (Zehra Celaleddin-Kıbrıs'tan Anavatana adlı şiir.)

⁹ Metin Turan, *age*, s.156.

¹⁰ Ali Nesim, *Kıbrıs Türk Edebiyatında Sosyal Konular*, Lefkoşa: Gelişim Ofset, 1986, s.62.

¹¹ Gençlik, Spor, Köy ve Halk Eğitimi Dairesi. *Kıbrıs Türk Millî Şiirler Antolojisi*(KTMŞ Antolojisi), Lefkoşa: Ergenekon Yayınları, 1971, s.7.

¹² KTMŞ Antolojisi, s.10.

¹³ KTMŞ Antolojisi, s.12.

“Ey Türk oğlu, yaraşır mı sana hiç, için için ağlamak;
Millet gaflette diye elin kolun bağlamak,
Tek başına da kalsan sıçra atıl ileri,
Vatan elden gitmeden uyandır gafilleri.”¹⁵ (Fikret Kürşat-Bir Millet Ki adlı şiir.)

“Geliyor, Altaylardan, Anayurttan, selamla,
Geliyor, her şeyimiz, şerefimiz selamla,
Geliyor, kanımızdan, alev alan meşale,
Geliyor, bütün Türkten selam sana sancağım.”¹⁶ (Mücahit takma adı-Sancak Geliyor adlı şiir.)

“Değil mi ki insanız
Ve değil mi ki TÜRKÜZ
İnsanca yaşayarak
İnsanca öleceğiz bu adada
Köle olmadan başka insanlara
Atalarımız gibi
TÜRK GİBİ!”¹⁷ (Oktay Öksüzoğlu-Andımız adlı şiiri.)

“Bize Türk derler Kıbrıs toprağı,
Kahramanlığımızla dolu asırlar...
Secde eder gücümüzle tek tek
Önümüzde dağlar taşlar...
Tekmil milletlerin orduları
Karşımızda tarumar.”¹⁸ (Özker Yaşın-Lefkoşe Önlerinde adlı şiir.)

“Türklüğü yenememiş, yenemez hiçbir düşman,
Dimdik ayakta işte kahraman Yavru Vatan.
Elinde meşalesi, Mücahit kadın erkek
30 Ağustos gibi, saldırır kükreyerek.”¹⁹ (Mücahit)

¹⁴ KTMŞ Antolojisi, s.27.

¹⁵ KTMŞ Antolojisi, s.53.

¹⁶ KTMŞ Antolojisi, s.55.

¹⁷ KTMŞ Antolojisi, s.59.

¹⁸ KTMŞ Antolojisi, s.92.

¹⁹ KTMŞ Antolojisi, s.104.

“Ey yüce Bayraktarımız
Değil mi ki kalbimizde
Türke has imanımız var
Değil mi ki bayrağımızda
Şu şanlı Ay-yıldız var
Değil mi ki damarlarımızda
Asil kanımız var.”²⁰ (Özker Yaşın-Bayraktar Destanı adlı şiir)

Balkan Türklerinin kültürlerini incelediğimizde, birlikte yaşanan diğer milletlerin kültürlerinden de bazı etkilerin görülmesine rağmen; genelde Türklük ruhunun bütün canlılığıyla yaşatıldığını görmekteyiz. Buradaki Türk toplumunun kültürel kimliğini oluşturan başlıca unsurlardan olan edebiyatı incelendiğinde, en fazla “Atatürk” konusunun işlendiği görülmektedir²¹ Batı Trakya Türkleri, Atatürk’ü, Selanik’te doğması sebebiyle, kendilerinin içinden çıkan en büyük Türk olarak kabul ederler. Bundan dolayı da Mustafa Tahsin, Rahmi Ali, Nâim Kâzım, Hüseyin Salihoğlu, Hüseyin Alibabaoğlu gibi şairlerin Atatürk’le ilgili şiirler yazdığını görmekteyiz.²²

Yunanistan’da Türk Edebiyatı’nı sürdüren şair ve yazarlara baktığımızda, onların, ilk planda ‘Türklük’, ikinci planda ‘Rumelilik-Batı Trakyalılık’ duygularını işlediğini görmekteyiz. Bugün, Balkanlarda yer alan ülkelerde yaşamakta olan iki milyonun üzerindeki Rumeli Türkünün içinden yetişen yüzlerce şair ve yazarın güç şartlar altında Türklüğü ve Türkçeyi yaşattığını söyleyebiliriz.²³

Lozan Antlaşması’ndan bu yana Yunan hâkimiyetinde yaşamakta olan Batı Trakya Türklerinin her türlü siyasî, ekonomik ve kültürel baskılara karşı Türk kimliğini korumuş olmaları hususunda bugüne kadar en önemli etken elbette ki ‘Türk Dili’ olmuştur... Yaklaşık yetmiş yıldır çok zor ve çileli şartlarda varlıklarını sürdüren Batı Trakya Türkleri kültürel kimliklerinin en önemli temeli olan edebiyatlarını da içinde buldukları zor şartlara rağmen bugüne dek sürdürebilmişlerdir. İşte bu yüzden, yani dil ve edebiyatlarını korumalarına paralel olarak, millî benliklerini de koruyabilmişlerdir.²⁴

Yunanlıların Batı Trakya Türklerine yönelik ilk baskıları onların ‘Türklük’lerine karşı çıkmak yönünde olmuştur. Batı Trakya Türklerini ‘Elen Müslümanları’ ilan eden Yunanlılara karşı Batı Trakya Türk şairlerinin tepkileri açık, kesin ve nettir:

Bizler ki, Türkçe konuşur
Türkçe okur
Türkçe yazarız
Türk’e yaraşır şekilde yaşarız. (Alırıza Saraçoğlu)
Batı Trakya’da Türk yok, diyorlar
Türküz, Müslümanız
Ne dost üzülün, ne düşman sevin
Tarih durdukça biz varız. (A. Kartaltepe)²⁵

²⁰ Özker Yaşın, **Kıbrıs Benim Vatanım**, İstanbul: Başaran Matbaası, 1986, s.40.

²¹ Feyyaz Sağlam, **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, 1991, s.14.

²² Feyyaz Sağlam, **Batı Trakya/Yunanistan’da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990, s.4.

²³ Feyyaz Sağlam, **age**, 1990, s.7.

²⁴ Feyyaz Sağlam, **age**, 1991, s.71.

²⁵ Feyyaz Sağlam, **age**, 1991, s.38.

Türkçe ve Türklük, Batı Trakya Türk insanının hiçbir ortamda taviz vermediği konuların başında gelmektedir. Asım Haliloğlu, Alırza Saraçoğlu gibi şairler bu açıdan örneklenebilecek çok sayıda şiir yazmışlardır.²⁶

Alırza Saraçoğlu, şiirlerine doğrudan yansıyan millî konulardaki yüksek heyecanı, her fırsatta büyük bir içtenlikle ifade ettiği Atatürk ve Anavatan Türkiye sevgisi, Türk Dünyasının birliğine ve bütünlüğüne olan sarsılmaz bağlılığı, Türk tarihi ve Türk büyüklerine olan hayranlığı ve Yunan yönetiminin kasıtlı baskılarına karşı en sert, en cesur edebî mücadeleyi yıllardır korkusuzca sürdürmesi vb. nedenlerle haklı olarak Batı Trakya Türklerinin ‘Millî Şairi’ olarak tanınmıştır.²⁷

Orta Asya’da yaşayan Türk milletini ve genel olarak Türk tarihini çeşitli yönleriyle eserlerinde anlatan ve genç nesillere tanıtan Batı Trakya şair ve yazarları, bu bölgedeki millî kimliğin korunmasına büyük katkıda bulunmuşlardır. Alırza Saraçoğlu, Hüseyin Alibabaoğlu gibi şair/yazarların eserlerinde Türk dünyasıyla alâkalı unsurların işlendiğini ve bu yazarların Türk tarihi ve kültürüne olan bağlılığını görmekteyiz. A. Saraçoğlu Türk tarihi ve kültürüne ait konuları şiirlerinde işlerken, H.Alibabaoğlu da bunları hikâye ve masallarında işlemektedir. O, masal kahramanlarını oluştururken ünlü Türk şahsiyetlerini kullanmaktadır. H.Alibabaoğlu, masallarında Türk tarihi ve kültürü yanında Batı Trakya Türklerinin yaşadığı zorlukları da konu etmektedir. Bu sayede çocuklar, küçük yaşlarda millî benliklerini bu yönde şekillendirmekte ve Türklüklerini unutmamaktadırlar.

Batı Trakyalı şair ve yazarlar ünlü Türk şairlerine ve düşünürlerine (Mevlana, Ali Şir Nevai, Yunus Emre, Nasreddin Hoca vs.) eserlerinde yer vermiş veya bu düşünürlerin eserlerini yayınlamışlardır. Batı Trakya Türk edebiyatında Türk tarihi ve Türk büyüklerinin konu edilmesi bir rastlantı değildir. Burada amaç Batı Trakya’da doğup büyüyen Türk çocuklarına Türk tarihini öğretmek, onu sevdirmek ve Türk büyüklerini tanıyıp onlarla gurur duymalarını sağlamaktır. Böylece, daha çocuk yaştan Türklüğün erdemleriyle yoğrulmuş çocuklar, büyüdüklerinde de millî benlikleri olan Türklüklerine ve tabii ki Müslümanlıklarına sahip çıkabilmektedirler.

Alırza Saraçoğlu yanında Mehmet Arif Bey’in de ulusal mücadeleye katkıda bulunan eserleri vardır. Bu eserler arasında ‘Ve Bulgarlar Geldi’ ile ‘Üzeyir Ağa’ adlı romanları sayılabilir.

Batı Trakya’daki Türk kimliğinin yaşatılmasına katkıda bulunan şiir ve romanların yanında, hikâyelerin de bulunduğunu görmekteyiz.

Yeni edebiyat alanında (Şiir, roman, hikâye) üretilen ürünler yanında, halk edebiyatı ürünlerinin de millî direnişte ve millî benliği korumada etkisinin olduğunu görmekteyiz. Bu ürünlerde halk, genellikle Yunan yönetimine karşı olan tepkilerini göstermektedir. Örneğin; “Yunanlıların millî bayramı olan 25 Mart’ta köy meydanlarına ateş yakılması, elde ısırılan otlarıyla ateşin üstünden atlanması ve bu esnada ‘Onlar (Yunanlılar) güçsüz, biz güçlü olalım’ inancıyla; ‘Türkün başı demir gibi/Gavurun başı hamur gibi’ tekerlemesinin söylenilmesi, Batı Trakya’da ‘millî kimliğin’ korunması açısından halk edebiyatında yer etmiş açık bir tavır olarak dikkat çekicidir. Batı Trakya manilerinde de ‘Millî kimliğin korunması’ çabası kendisini hissettirmektedir. Şu iki manide bu çabayı açıkça görebilmekteyiz: ‘Asma ektilim ben taşa/Biçemedim kaldı kışa/Biz Türk gençleriyiz/Bakmayız başa yaşa.’ Diğer mani: ‘Meşe üstünde çotuk/Yârim söylüyor nutuk/Dikin ay yıldızlı bayrağı/Düşmanlardan kurtulduk.’ ”²⁸

29 Ocak olayları da Batı Trakya Türk şiirinde yankısını bulmuştur. Yunanistan Devleti Yargıtay’ının “Yunanistan’da Türk yoktur.” (29 Ocak 1988) kararını açıklaması ve Bulgaristan’da yaşayan Türklere karşı Bulgar yönetiminin sürdürdüğü inanılmaz baskılar Batı Trakya Türklerini çileden çıkarmış ve bu bir halk ayaklanmasına dönüşmüştür. Bu ayaklanmalardan sonra dört eser verilmiştir. Bu

²⁶ Feyyaz Sağlam, **Yunanistan’da (Batı Trakya’da) Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, İzmir: Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği İzmir Şubesi Yayınları, 1995, s. 20.

²⁷ Feyyaz Sağlam, 1995, s. 65.

²⁸ Feyyaz Sağlam, **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, C. IV, Avustralya Batı Trakya Türkleri İslâm Derneği Yayınları, 1996, s. 52-53.

eserler şunlardır: “Güller Dererek-Salih Halil”, “Yürüyüş-A.A. rumuzlu bir şair.”, “Tarihi Yürüyüşümüz-Alırza Saraçoğlu”, “29 Ocak Destanı-Eren Emre Aren takma isimli şair.”

“Gönüller bir, yumruklar bir büyük balyoz
Uykuyu saf dışı ettik, sabahı bekledik hep
Ölmüşleri düşündük ve de gelecek nesilleri
Kur’an tutan elleri, Türkçe konuşan dilleri.”²⁹ (A.A.-Yürüyüş)

“Mustafa KEMAL’iz diye ünledi genç-dinç KEMALLER

Şerefli TÜRK ANASI en önde koştı

TANRI DAĞI kadar TÜRK olduğumuzu haykırdık.

Kırlarda hemdert bülbüller bize eşlik edip coştı...”³⁰ (Alırza Saraçoğlu, Tarihi Yürüyüşümüz.)

Batı Trakya’da, Türklüğe bağlılık, Türk tarihine bağlılık, İslam’a bağlılık, Türk Dili’ne bağlılık, Türk geleneklerine bağlılık vb. çeşitli konularda şiirler yazılmıştır. Bu şiirlerden bazıları şunlardır:

“Türk’tür kötülük yapmaz,
Sözüne yalan katmaz,
Hiç kimseye taş atmaz,
Dosta... düşmana bile.”³¹ (Hüseyin Mazlum-Türk’ün Dili.)

“Bir nur doğuyor
Bundan on dört asır evvel
Sesiz sedasız.
Gönüller doldu heyecanla,
Mazlum güldü tatlı tatlı,
Hak geldi, aydınlık oldu,
Dünya baştanbaşa,
O’nu sevgiyle andı”³² (Salih Halil-Hz.Muhammed)

“İslam ve Türk’üm
Aydındır fikrim
Dilimde şükürüm

Lâ ilâhe illallah

Muhammed Resulullah”³³ (Alırza Saraçoğlu-Bir Allah’ım)

²⁹ T.C. Kültür Bakanlığı. **Geçmişten Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (GGKTDTE Antolojisi)**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997, s.147.

³⁰ Feyyaz Sağlam, **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, C.II, İzmir: Ege Bilişim, 1993, s.70.

³¹ GGKTDTE Antolojisi, s.126.

³² GGKTDTE Antolojisi, s.104.

“Sabreyle ağlama hasret sözüne
Uzaklar yakın Türkün gözüne
Gün olur kavuşur herkes özüne
Kader böyleymiş elden ne gelir?”³⁴ (Asım Haliloğlu-Göç.)

“Geçmişini iyi tanı
Sende var onların şanı
Kahraman Osman Paşa’nı
Ecdadını öveceksin.”³⁵ (Alırıza Saraçoğlu)

“Sen hiç kimseye kin gütmeye sakın ha
Sevgi süsledikçe kalbini pırlanta...
Ecdat gibi ol. Biri taş atsa da
Sana ekme atmak düşer çocuğum...”³⁶ (Alırıza Saraçoğlu-Kinin Yerini Sevgi Alacak.)

Bu şiirde “şair, çocuklara, ‘düşmanımız kindir bizim, adımız miskindir bizim’ diyen Yunus Emre’yi tanıtır ve örnek gösterir.”³⁷ Bu şiirlerde de hem Türk geleneklerine hem de Türk büyüklerine bağlılık görülmektedir.

Her iki bölgede yaşayan Türklerin edebiyatına baktığımız zaman, aralarında benzerliklerin olduğunu söyleyebiliriz. Yukarıda isimlerini zikrettiğimiz Özker Yaşın’ın Kıbrıs Türklerinin millî kimliğini korumada, Alırıza Saraçoğlu’nun ise Batı Trakya Türklerinin millî kimliğini korumada ve devam ettirmede büyük çabalar harcadıklarını ve bu yönde birçok eser verdiklerini söyleyebiliriz. Bu ortak özellikleri yanında her iki şairin de Atatürk’e ithaf ettikleri şiir kitaplarının olduğu bilinmektedir. Özker Yaşın, Kıbrıs’tan Atatürk’e(1953), Atatürk’e Saygı Duruşu(1963) kitaplarını; Alırıza Saraçoğlu ise Işık Atatürk(1991) kitabını Atatürk’e ithaf etmiştir.

Bunun yanında genel olarak hem Kıbrıs Türk edebiyatında hem Batı Trakya Türk edebiyatında Orta Asya ve Osmanlı Türk tarihine olan bağlılık fark edilmektedir.

Yine her iki bölgenin edebiyatında Türkçeye olan bağlılık ve sevgi dikkati çekmektedir. Bir millet ancak diliyle var olabilir, gerçeğinin farkında olan her iki bölgedeki Türk halkı, bu gerçekten hareketle diline çok iyi sahip çıkmış ve bu dili kullanmıştır. Oluşturulan bu edebiyat her iki bölgede de dilin, dolayısıyla Türklüğün korunmasını sağlamıştır.

Türk büyüklerine olan bağlılık da her iki bölgede dikkatimizi çekmektedir. Özellikle Atatürk’e olan bağlılık gurur vericidir. Batı Trakyalılar zaten Atatürk’ü kendi coğrafyalarından çıkmış biri olarak çok sevmekte, onunla ilgili eserler vermektedirler. Kıbrıs’ta ise özellikle Özker Yaşın’ın Atatürk’le ilgili şiirleri olduğunu yukarıda söylemiştik. Ayrıca Kıbrıs Türklerinin, Atatürk devrim ve inkılâplarının birçoğunu hiçbir yasal zorlama olmadan kabul ettiğini ve Anadolu ile aynı anda uyanışa geçtiğini de burada belirtmek doğru olacaktır kanaatindeyiz.

³³ GGKTDTE Antolojisi, s.89.

³⁴ GGKTDTE Antolojisi, s.81.

³⁵ GGKTDTE Antolojisi, s.171.

³⁶ GGKTDTE Antolojisi, s.170.

³⁷ GGKTDTE Antolojisi, s.170.

Anavatan Türkiye'ye bağlılık her iki Türk toplumunda da bulunmaktadır. Anavatan onlar için bir kurtarıcı ve kimliklerini korumalarında bir güvence durumundadır. Her iki bölgeden Anavatan'a ve dünyanın diğer bölgelerine göçler devamlı suretle sürmüş ve bununla ilgili olarak, vatan hasreti, göç konularında eserler verilmiştir.

Her iki bölgede yaşayan çocukları eğitmek için de eserler verildiğini görmekteyiz. Edebî eserlerde(Masal, hikâye, şiir vb.), çocuklara Türk tarihinden, Türk büyüklerinden ve Türk geleneklerinden bahsedilerek onlara Türklük bilinci aşılanmaktadır. Bunların yanında çocuklara İslamiyet'ten ve Türk gelenek, göreneklerinden bahsedilerek onların Anavatan'daki soydaşları gibi yetişmeleri sağlanmaktadır.

Batı Trakya ve Kıbrıs Türklerinin verdikleri eserlere baktığımızda, her iki bölgede mevcut olan Türklüğe ve Anavatan'a bağlılık yanında kendi coğrafi bölgelerine de bir bağlılığın söz konusu olduğunu gözlemlemekteyiz. Batı Trakya'da, oradaki Türk şehirleri ve Trakya coğrafyası üzerine eserler verilirken, Kıbrıs'ta da Kıbrıs'taki Türk şehirleri ile Kıbrıs adası ve coğrafyası üzerine eserler verildiğini görmekteyiz.

Görüldüğü gibi, her iki bölgede yaşayan Türklerin, millî benliklerini korumada edebiyatın belirgin bir etkisi olmuş, bu yönde birçok eser verilmiştir. Kıbrıs'ta ve Batı Trakya'da Türk kimliğinin korunmasına hizmet etmiş şair ve yazarlara teşekkürü bir borç biliriz.

Kaynaklar

- 📖 ASSMANN Jan, **Kültürel Bellek**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2001.
- 📖 EVRE Bülent, **Kıbrıs Türk Milliyetçiliği-Oluşumu ve Gelişimi**, Işık Kitabevi Yayınları, Lefkoşa 2004.
- 📖 Gençlik, Spor, Köy ve Halk Eğitimi Dairesi, **Kıbrıs Türk Millî Şiirler Antolojisi**(KTMSŞ Antolojisi), Ergenekon Yayınları, Lefkoşa 1971.
- 📖 İSMAIL, Sabahattin, "Kıbrıs Türk Kimliği", **Kıbrıs Üzerine Bildiriler kitabı**, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi Yayınları, Lefkoşa 1998.
- 📖 NESİM Ali, **Kıbrıs Türk Edebiyatında Sosyal Konular**, Gelişim Ofset, Lefkoşa 1986.
- 📖 SAĞLAM Feyyaz, **Batı Trakya/Yunanistan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- 📖 **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, 1991.
- 📖 **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, C.II, Ege Bilişim, İzmir 1993.
- 📖 **Yunanistan'da (Batı Trakya'da) Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği İzmir Şubesi Yayınları, İzmir 1995.
- 📖 **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, C.IV, Avustralya Batı Trakya Türkleri İslâm Derneği Yayınları, 1996.
- 📖 TARIM, Rahim, **Kültür, Dil, Kimlik-Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası**, Özgür Yayınları, İstanbul 2004.
- 📖 T.C. Kültür Bakanlığı, **Geçmişten Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi** (GGKTDTE Antolojisi), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.
- 📖 TURAN Metin, **Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı**, Ürün Yayınları Ankara, 2004.
- 📖 YAŞIN Özker, **Kıbrıs Benim Vatanım**, Başaran Matbaası, İstanbul 1986.
- 📖 ZEYBEK Namık Kemal, **Türk Olmak**, Ocak Yayınları, Ankara 2002.